

הלכות שבת פרק כד

א. יש דברים שהן אסורין בשבת, אף על פי שאינן דומין למלאכה, ואינם מביאין לידי מלאכה; ומפני מה נאסרו משום שנאמר "אם-תשיב משבת רגלך, עשות חפצך ביום קדשי" (ישעיהו נח, יג), ונאמר "וכבדתו מעשות דרכיך, ממצוא חפצך ודבר דבר" (שם). לפיכך אסור לאדם להלך בחפציו בשבת, ואפלו לדבר בהן, כגון שידבר עם שתפו מה ימכר למחר או מה יקנה, או היאך יבנה בית זה, ובאי זו סחורה ילך למקום פלוני כל זה וכיוצא בו, אסור: שנאמר "ודבר דבר", דבור אסור; והרהור מתר.

ב. אסור לאדם לפקד גנותיו ושדותיו בשבת, כדי לראות מה הן צריכין, או היאך הן פרותיהן שהרי זה מהלך, לעשות חפצו. וכן אסור לאדם שיצא בשבת עד סוף התחום וישב שם עד שתחשך, כדי שיהיה קרוב לעשות חפציו במוצאי שבת שהרי נמצא הלוכו בשבת, לעשות חפציו.

ג. במה דברים אמורים, בשהחשיך על התחום לעשות דבר שאסור לעשותו בשבת; אבל אם החשיך לעשות דבר שמתר לעשותו בשבת, הרי זה מתר. פיצד: אין מחשיכין על התחום להביא פרות מחברין, או לשכר פועלין; אבל מחשיך הוא לשמר פרות, שהרי מתר לשמר בשבת. ומחשיך להביא בהמה או פרות תלושין: שהבהמה קורא לה והיא באה, אף על פי שהיא חוץ לתחום; ופרות תלושין אלו היו שם מחצות, הנה מתר להביאן בשבת. וכן אומר אדם לחברו, לכוך פלוני אני הולך למחר, שאם היו שם ברגנים, הנה הולך לשם בשבת. וכן כל כיוצא בזה.

ד. מתר לאדם לומר לפועל, הנראה שתעמד עמי לערב; אבל לא יאמר לו, הנה נכון לי לערב שנמצא עושה חפצו בשבת. ואסור לרוץ ולדלג בשבת, שנאמר "מעשות דרכיך" (ישעיהו נח, יג) שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך שלחל. ויורד אדם בור ושיח ומערה, אפלו הן מאה אמה; ומטפס ויורד ושותה, ומטפס ועולה. ואסור להרבות בשיחה בטלה בשבת, שנאמר "ודבר דבר" (שם) שלא יהא דבורך שלחל כדבורך שלשבת.

ה. מתר לרוץ בשבת לדבר מצוה, כגון שירוצ לביית הכנסת, או לביית המדרש; ומחשבין חשבונות שלמצוה, ומודדין מדידה שלמצוה, כגון מקוה לידע אם יש כשעור, או בגד לידע אם מקבל טמאה. ופוסקין צדקה לעניים. והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ואפלו לתרתיאות וטרקלין שלגוויים, לפקח על עסקי רבים בשבת. ומשדכין על התינקת לארס, ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אמנות. ומבקרין חולין, ומנחמים אבלים; והנכנס לבקר את החולה, אומר שבת היא מלזעק, ורפואה קרובה לבוא. ומחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה, ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין. ואומר לו לך למקום פלוני, לא מצאת שם הבא ממקום פלוני, לא מצאת במנה הבא במאתים ובלבד שלא יזכר לו סכום מקח. שכל אלו וכיוצא בהן מצוה הן, ונאמר "עשות חפצך" (ישעיהו נח, יג): חפצך אסורין, חפצי שמים מתריין.

ו. מפליגין בים הגדול בערב שבת, לדבר מצוה; ופוסק עמו

לשבת, ואינו שובת. ומפירין נדרים בשבת, בין לצרף שבת בין שלא לצרף שבת; ונשאלין להכם על נדרים שהן לצרף השבת ומתירין, אף על פי שהיה להן פנאי להתירן קדם השבת: שדברים אלו, דברי מצוה הן.

ז. אין עונשין בשבת; אף על פי שהענש מצות עשה, אינה דוחה שבת. כיצד הרי שנתחייב בבית דין מלקות או מיתה, אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו בשבת: שנאמר "לא-תבערו אש, בכל משבתיכם, ביום, השבת" (שמות לה, ג) זו אזהרה לבית דין, שלא ישרפו בשבת מי שנתחייב שרפה; והוא הדין, לשאר ענשין.

ח. מתר לאדם לשמר פרותיו בשבת, בין תלושים בין מחברים; ואם בא אדם לטל מהן, או בהמה וחייה לאכל מהן גוער בהן ומפה בהן, ומרחיק. והלוא דבר זה מחפציו הוא, ולמה הוא מתר מפני שלא נאסר אלא להקנות לעצמו חפצים שאינן עתה מצויים, או להשתפר ולהרויח ולהטפל בהנאה שתבוא לידו; אבל לשמר ממונו שכבר בא לידו, עד שיעמד כמות שהוא מתר: הא למה זה דומה, לנועל ביתו מפני הגנבים.

ז. המשמר זרעיו מפני העופות, ומקשאו ומדלעיו מפני החיה לא יספק ולא ירקד, כדרך שעושה בחל: גזרה, שמא יטל צרור ויזרק ארבע אמות ברשות הרבים.

י. כל הדברים שהן אסורין משום שבת, לא גזרו עליהן בין השמשות, אלא בעצמו שליום הוא, שהן אסורין; אבל בין השמשות, מתירין: והוא, שיהיה שם דבר מצוה או דחק. כיצד: מתר לו בין השמשות לעלות באילן או לשוט על פני המים, להביא לולב או שופר; וכן מוריד מן האילן או מוציא מן הכרמלית, ערוב שעשה. וכן אם היה טרוד ונחפז, ונצרך לדבר שהוא משום שבת בין השמשות הרי זה מתר. אבל אם לא היה שם דחק, ולא דבר מצוה אסור. לפיכך אין מעשרין את הודאי בין השמשות, אף על פי שאסור הפרשת המעשר בשבת משום שבת; אבל מעשרים את הדמאי.

יא. קטן שעשה בשבת דבר שהוא משום שבת, כגון שתלש מעציץ שאינו נקוב, או טלטל בכרמלית אין בית דין מצוין להפרישו. וכן אם הניחו אביו, אין ממחין בידו.

יב. אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת, כדרך שהוא עושה בחל. ומפני מה נגעו באסור זה אמרו, ומה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהיה הלוכך בשבת כהלוכך בחל, ולא שיחת השבת כשיחת החל, שנאמר "ודבר דבר" (ישעיהו נח, יג); קל וחמר, שלא יהיה טלטול בשבת כטלטול בחל כדי שלא יהיה כיום חל בעיניו, ויבוא להגביה ולתקן כלים מפנה לפנה, או מבית לבית, או להצניע אבנים וכיוצא בהן: שהרי הוא בטל ויושב בביתו, ויבקש דבר שיתעסק בו; ונמצא שלא שבת, ובטל הטעם שנאמר בתורה "למען ינוח" (שמות כג, יב; דברים ה, ג).

יג. ועוד, כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאסור, אפשר שיתעסק בהן מעט, ויבוא לידי מלאכה. ועוד, מפני שמקצת העם אינם בעלי אמוניות, אלא בטלין כל ימיהן, כגון הטילין ויושבי קרנות, שכל ימיהן הן שובתים ממלאכה; ואם היה מתר

לְהֵלֶךְ וּלְדַבֵּר וּלְטַלֵּט כְּשֶׁאֵר הַיָּמִים, נִמְצָא שֶׁלֹּא שִׁבַּת שְׁבִיתָה
הַנִּפְקֶת; לְפִיכֶךְ שְׁבִיתָה מִדְּבָרִים אֱלֹו, הִיא שְׁבִיתָה הַשְׁוּוּה בְּכָל
אָדָם. וּמִפְּנֵי דְּבָרִים אֱלֹו, נִגְעוּ בְּאִסּוּר הַטְּלָטוּל; וְאִסּוּר שֶׁלֹּא
יְטַלֵּט אֵלֹא כָּלִים הַצָּרִיךְ לָהֶם, כְּמוֹ שִׁיתְבָּאֵר.